

КЫРГЫЗ ТИЛИ ЖАНА АДАБИЯТЫ САБАГЫНАН ТЕСТ МЕНЕН ИШТӨӨГӨ ОКУУЧУЛАРДЫ ДАЯРДОО

(Кыргыз тили жана адабияты мугалимдери үчүн нускама)

Киришүү

Бүгүнкү күндө мектепте окуучулардын болсун, ЖОЖдордо студенттердин болсун билимин текшерүүдө жана баалоодо тесттик технология өтө мобилдүү, тез жана ыңгайлуу каражат катары таанылган. Бул тажрыйба биздин республикада да практикаланып келатканынан бери кыйла убакыт болду. Мугалимдер дагы, окуучулар дагы учурда тест менен иштөө технологиясын жакшы өздөштүрүп калышты. Албетте, тесттик тапшырмалар окуучулардын предмет боюнча теориялык жана практикалык компетенцияларын калыптандыра тургандыгы жана Жалпы Республикалык тестирлөөдөгү (ЖРТдагы) ийгиликтеринде белгиленип келатат. Атап айтканда:

- окуучунун интеллектуалдык деңгээлин баалоо жана темага жараша акыл операцияларын жүргүзүү компетенциясын текшерүү;
- окуу ишмердүүлүгүнүн деңгээлин баалоо жана окуу ишине ишмердүүлүк мамиле жасоо компетенттүүлүгүн аныктоо;
- окуу көндүмдөрүнүн деңгээлин баалоо;
- эсине сактоосун текшерүү;
- окуганынын үстүндө ой жүгүртө билүү деңгээлин жана компетенциясын баалоо;
- окуучунун жалпы академиялык билим деңгээлин байкоо;
- предметтер боюнча чейректерде, глава, темалар боюнча окуучунун билим жетишкендиктеринин деңгээлин мезгил-мезгили менен формативдик жана суммативдик баалоо;

– үйрөнгөнүн турмуш практикасында колдоно билүү аракетин жана компетенциясын текшерүү;

– алган билимин, практикалык машыгууларын бекемдеп, өзүн өркүндөтө билүү, чөйрөгө таасир этип, жашай билүү компетенциясын баалоо жана текшерүү.

Ушундайча багыттарда кыргыз тили жана адабияты боюнча тесттик суроолорду түзүүдө анын жогорудагыдай максаттуулугуна жараша бир нече типтери жана түрлөрү эске алынды. Алардын ар бирине мисалдар келтирилип, алар аркылуу дидактикалык мүнөздөмө берилди да, сабакта аларды колдонуу жолдору көрсөтөлү.

Чындыгында, тест аркылуу ЖРТда окуучунун билимин жана көндүмдөрүн текшерүүдө кыргыз тили менен кыргыз адабияты предметтеринин ар бирине алардын жекече табиятына жараша ар башкача мамиле жасоого туура келет. Ал мына мында: *биринчиден*, кыргыз тили боюнча окуучунун билимин тесттик тапшырмалар боюнча так жана жеткиликтүү текшерип билүүгө болот, анткени кыргыз тили илими гуманитардык илимге киргени менен, ал так илимге окшош, т.а. илимий фактыларды, тилдик мыйзамдарды, грамматикалык-фонетикалык категорияларды, сөздүн маанилерин так билүү, кепте туура колдонуу кажеттүүлүгү; *экинчиден*, адабият, анын ичинде, кыргыз адабияты эстетикалык категорияларды чагылдырып, адамдын жан дүйнөсүн, көз карашын, дүйнө таануусун камтыгандыктан, жазуучунун өмүр жолу, чыгармалары, чыгармаларынын каармандары тууралуу программалык талаптарды билүүдөн сырткары, чыгарманын идеялык-тематикалык мазмунун, каармандын образын, автордун берейин деген оюн, чыгармадагы философиялык толгонууларды, баланы көз караштарын, жан дүйнөсүнө чыгарманын таасирин ж.б. тесттик суроолор менен текшерип билүүгө деги эле мүмкүн эмес. Ошентсе дагы, программанын талаптарына ылайык жана андагы окуучулар билүүгө тийиш болгон билим, машыгуулар жана көндүмдөрдүн деңгээлинде ээ болуучу урунттуу компетенцияларды эске алып түзүлгөн бул тесттик тапшырмалар жыйнагы окуучулар менен мугалимдер үчүн зарыл кошумча окуу куралы болорунда шек жок.

Бул нускаманы мугалим жана окуучулар чейректерде жана жарым жылдык-жылдык билимдерди кайталоо, өзүн-өзү текшерүү жумуштарында мезгил-мезгили менен жана Жалпы Республикалык тестирлөөгө (ЖРТ) даярданууда кеңири иколдонсо болот. Ал тургай, кыргыз тили жана адабияты сабактарындагы урунттуу темаларды өтүп жатканда, практикалык максаттагы бышыктоо иштеринде күн сайын колдонуп, окуучулардын алган билимин жана машыгууларын тактап, бекемдеп отуруу сыяктуу

дидактикалык максатка да ылайык келет деген ойдобуз. Ошону менен бирге, окуучуларды тест менен иштөөгө көнүктүрүүгө, ал тургай, алардын өзүлөрүн тест түзүүгө үйрөтүүгө да жардам бермекчи.

Эмесе, мындан аркы иш - чыгармачыл мугалим менен дилгир окуучуда-демекчимин!

Сулайман РЫСБАЕВ,
педагогика илимдеринин доктору, професор,
Кыргыз билим берүү академиясынын
мамлекеттик тил жана көп тилдүү
билим берүү лабораториясынын
башчысы

Биринчи бөлүм

КЫРГЫЗ ТИЛИ, АДАБИЯТЫ САБАКТАРЫНДА ТЕСТ МЕНЕН ИШТӨӨ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Кыргыз тили жана адабиятынан жүргүзүлүүчү тесттик тапшырмалар жана алардын типтери менен түрлөрү

I. Туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) *Бир туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар;*
- 2) *Эң туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар;*
- 3) *Бир нече туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар.*

II. Туура жооп берүүгө ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) *Тапшырмадагы бош орундуку толтуруу;*
- 2) *Кеңейтилген жооп берүү;*
- 3) *Ырастоонун тууралыгын текшерүү;*
- 4) *Дал келтирүүгө ылайыкталган тапшырмалар.*

III. Туура уудалаштыкты түзүүгө ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) *Окуялардын удаалаштыгын түзүү;*
- 2) *Технологиялык процесстердин туура удаалаштыгын түзүү.*

Демек, мындан – окуучу алган билимге ылайык туура жоопторду тандап алуу жана туура жооп берүү жана удаалаштыкты ырааттуулукка салуу сыяктуу билгичтиктерге басым коюлганын байкоого болот.

Ошентсе да, тесттик тапшырмалардын бул системасынын ичинен мектептеги күндөлүк окуу процессинде колдонууга болор айрым түрлөрүн типтештирип, ыңгайлаштырып алсак болчудай.

Тактап айтканда:

1. Туура бир жообун табууга ылайыкташтырылган тесттер:

- *бир туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер;*
- *бир нече туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер;*
- *эң туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер.*

2. Туура жооп берүүгө ылайыкташтырылган тесттер:

- *бош орунду толтурууга ылайыкташтырылган тесттер;*
- *ырастоонун тууралыгын далилдөөгө ылайыкташтырылган тесттер.*

3. Туура удаалаштыкты түзүүгө ылайыкташтырылган тесттер:

– окуялардын удаалаштыгын аныктоого ылайыкташтырылган тесттер;

– технологиялык процесстердин удаалаштыгын аныктоого ылайыкташтырылган тесттер.

–

4. Окуучунун логикалык ой жүгүртүүсүн текшерүүгө багытталган тесттер(структуралык аналитикалык-логикалык тесттер):

– жалпыдан жекени бөлүп алуу максатындагы же окшоштуктар менен айырмачылыктарды бөлүп көрсөтүү максатындагы тесттер

– деңгээлдик тесттер.

Эми булардын ар бири тууралуу мисалдары менен жеке-жеке сөз кылалы.

ТЕСТТЕРДИН БИРИНЧИ ТИБИ:

Туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тапшырмалар

Тесттин бул тиби теманын мазмунун талдоонун негизинде, бир нече жооптун ичинен бирөөнүн гана туура экенин белгилөө менен жүзөгө ашырылат.

Кыргызстандын практикасына тесттин бул түрү алгач ирет 1990-жылдардын башында кирди. Алгач кыргыз тили жана адабияты боюнча тест жыйнагы түзүлүп, ушул күнгө чейин ошол калыбында өзгөртүлбөстөн колдонулуп келатат.

Ошентсе дагы тесттин мындай түрү менен иштөөдө, көпчүлүк учурларда, билгени же билбегенинин, зарылдык менен кокуштуктун бирдей келген учурлары жок эмес, т.а. окуучу суроого жараша окуу материалын толук билбесе да, анын мазмунуна жараша үстүрт билгенине таянуу менен кокустан эле туура жоопту белгилеп коюусу толук ыктымал. Ошол эле учурда, ушунун өзү да, окуучунун тема боюнча кандайдыр бир деңгээлде кабары бар экендигин да танбайт.

Жогоруда аталган эмгекте белгилегендей, тесттик бул тапшырманын алдына төмөндөгүдөй дидактикалык талаптар коюлат:

1) тапшырманын мазмуну түшүнүктүү, артык баш сөздөрдү, компоненттерди камтыбоо, андагы жооптор окуучу үчүн эки анжы маанини билдирбөөгө тийиш;

2) эталондук жооп, өздөштүрүлгөн окуу материалынын негизинде алынып, бир варианты гана так жана туура болушу керек;

3) ката жооптор окуучунун ката кетирүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен берилиши зарыл. Демек, ката жооптору туура жоопко жакын, бирок алардын ар бири толук эмес, же туура эмес болууга тийиш

А) БИР ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Сүйлөмдөгү туунду зат атоочту тапкыла. *Бир күнү атам экөөбүз малчыларга жөнөдүк.*

а) атам б) эхөөбүз в) малчыларга г) бир күнү

2. Тексттин эң кичине бирдиги кайсы?

а) тексттин эң кичине бирдиги – сүйлөм;

б) тексттин эң кичине бирдиги – абзац;

в) тексттин эң кичине бирдиги – микротема;

2) тексттин эң кичине бирдиги – сөз.

3. Алды сызылган сөздөргө карап, сүйлөм кайсы стилге мүнөздүү экендигин белгиле. Жогорудагыларды угун жана талкуулап, класстык чогулуш токтом кылат.

а) публицистикалык;

б) илимий;

б) иш кагаз стили;

2) *көркөм.*

4. Сөздүн негизги милдети эмне?

а) пикир алышуу;

в) сөздүн маанисин билдирүү;

б) түшүнүктү атоо;

2) тыбыштык жагынан түзүлүшү.

5. Уяң үнсүз тыбыштар кайсылар?

а) м, н, њ, р, л, ѣ;

б) б, в, д, з, ж, з;

в) k, z, c, m, x, ϕ ;

2) б, п, к, т, н, ң.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Барпы Алыкуловдун кайсы ырынан?

*«Байкап көрсөм башы жок,
Айдардан бөлөк аты жок.
Аңдап көрсөм буту жок,
Айдап жүргөн киши жок».*

а) «Күн»; б) «Айт, айт десе»; в) «Шамал»; г) «Ажал»;

2. Бул диалогдор кайсы чыгармадан? Анын автору ким?

– Сүрөттү жакшы көрөсүңбү? – дедим.

– Ооба.

– Фамилияң ким?

– Айттикеев.

а) «Узак жол», М. Элебаев

б) «Мезгил учат», А. Токомбаев

в) «Көл жээгинде», К. Баялинов

г) «Атадан калган туяк», Ч.

Айтматов

3. Бул саптар кайсы чыгармадан жана кимдин ыры?

«Түбөлүк чечилбеген улуу талаш:

Канткенде адам уулу адам болот?»

а) «Кылым карытар бир күн», Абуталиптин;

б) «Фудзиямадагы кадыр түн», Сабырдын;

в) «Деңиз бойлой жорткон Ала-Дөбөт», Органдын ыры;

г) «Биринчи мугалим», Дүйшөндүн ыры.

4. Бул ыр саптары Токтогулдун кайсы чыгармасынан алынган?

«Дениң соодо эринбей,

Бекерликке берилбей.

Эркиң менен жумуш кыл,

«Эринчээк жалкоо» дедирбей».

а) «Беш каман»;

б) «Үлгү ырлар»;

в) «Өмүр»;

г) «Насыят».

**Б) БИР НЕЧЕ ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА
ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР**

КЫРГЫЗ ТИЛИ

Тесттик тапшырмалардын бул түрү бир так жооп берүүдөн көрөкчө, түзүлүшү боюнча башкачараак, т.а., анда эки же үч туура жооп камтылат да, ал бир нече жоопторду бири-бири менен салыштырып, талдап, топтоп, жыйынтыктоо менен, туура жоопторду табуу машакатын кыйла жеңилдетет. Анткени бир нече жооптордун ичинен жалгыз туура жоопту табуу кыйын-

чылыкты түзөрү шексиз. Ошондуктан бир нече жооптун болушу окуучунун ишин жеңилдетүүгө кадам болмокчу.

Ошондуктан тесттин бул түрү да кеңири практикаланса, окуучунун ой жүгүртүүсүн өстүрүүдө, билгенин демонстрациялай алууга көмөк бермекчи.

Албетте, мындай тесттерде жооптор бири-бирин толуктап туруучу гана эмес, бири-бирине форма жагынан да, мазмун жагынан да мазмундаш болорун эске сала кетели.

Эмесе, кыргыз тили жана адабияты боюнча түзүлгөн үлгү тесттердин топтомун сунуш этели.

Мисалы:

1. Курамында тыбыш менен тамганын саны дал келбеген сөздөр кайсылар?

- а) узундук б) кереметтүү в) жайында г) коён

2. Кептин сүрөттөө түрүнө кандай белги мүнөздүү?

- а) окуяларды ырааты менен баяндоо;
б) кыймыл-аракеттин кандай болгонун сыпатын көрсөтүү;
в) заттын түрдүү белгилерин сүрөттөп көрсөтүү;
г) ой жүгүртүү аркылуу сыпаттоо.

3. Морфологиялык жол менен жасалган термин сөздөрдү тапкыла.

- а) сөз түркүмдөрү, татаал сөздөр, грамматика; б) ээ, тилчи, тамга, мүчө, илик; в) жөндөмө, басым; г) аныктооч, жатыш.

4. Жаксыз сүйлөмдү белгилегиле.

- а) Тартипти сактоо керек.
б) Жүгүр! Артынан сүйөп жибер.
в) Эшикте суук.
г) Кыргызстанда күн мемиреп жылуу.

Эми ушул эле мазмунда кыргыз адабияты боюнча түзүлгөн тесттерге көңүл бөлөлү.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Кыргыз акындарынын ичинен «акыр заман» темасын жазгандарды ата.

- а) Жеңижок; б) Арстанбек; в) Асан Кайгы; г) Калыгул Бай уулу.

2. «Ак кеме» повестинин башкы каармандарынын бири Момун кандай адам?

- а) эч кимге зыяны жок, ак көңүл адам;
- б) илимдүү, билимдүү карыя;
- в) мурдатан эл башкарып жүргөн карыя;
- г) кой оозунан чөп албаган жоош-момун адам.

3. Бул саптар менен кайсы чыгарма башталат.

«Түшүмдөй бир муң күндү элестетем,
Ал элес жаш жүрөккө баткан бекем...».

- а) «Жараланган жүрөк» б) «Таң алдында»
- в) «Өз көзүм менен» г) «Кандуу жылдар»

4. Ж. Бөкөнбаевдин «Чептен эрдин күчү бек» деген чыгармасынын негизги идеясы кайсы?

- а) элди душмандан күчтүү чеп гана коргой алат;
- б) өз эли үчүн өмүрүн кыюуга даяр баатырлар турганда чептин кереги жок;
- в) кыргыз мамлекетинин чек арасын бекемдөө;
- г) элди, жерди коргоо, патриотизмге үндөө.

В) ЭҢ ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. «Угулду». Бул сөз иш кагаздарынын кайсы түрүнө кирет?

- а) кулактандырууга; в) токтомго;
- б) чогулуштун токтомуна; г) актыга.

2. Табышмак, макал-лакап, же жаңылмач сөздөр текст боло алабы?

- а) болбойт б) экөө-үчөө бириксе болот
- в) болуусу мүмкүн г) болот

3. Синтаксистик жол менен төмөнкүлөрдүн ичинен кайсы сөздөр жасалды:

- а) спорт аянты, волейбол; б) төөнөгүч, ийнелик;
- в) ата-эне, эне тили; г) окуу китеби, жалгыз аяк жол.

4. Тексттин мүнөздүү белгилери кайсылар?

- а) тематикалык жактан биримдүүлүгү;
- б) стилдик ар түрдүүлүгү;
- в) логикалык бүтүндүгү;
- г) тематикалык, стилдик биримдүүлүгү, логикалык бүтүндүгү.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. «Оп майда» ыры элдик оозек адабияттын кайсы түрүнө кирет?

- а) дидактикалык поэзия; б) сүйүү ыры;
в) эмгек ыры, темин ыры; г) эмгек ыры.

2. Кыргыз тилинде китеп болуп чыккан биринчи көркөм чыгарма кайсы? Автору ким?

- а) «Кысса зилзала», Молдо Кылыч;
б) «Санаттар», Молдо Нияз;
в) «Куштардын аңгемеси», Тоголок Молдо;
г) «Алиппе», Э. Арабаев, «Кысса зилзала», Молдо Кылыч.

3. Төмөнкү ыр саптары кайсы чыгармадан, анын автору ким?

«...Күндө ойлоп,
Асан Кайгы жедиңби?
Кимдер тилдеп,
Кимдер шагын сындырып,
Муңайтты – деп,
Кейиттиңби зээниңди?»

- а) А.Токтомбаев; «Эне». в) Ж.Турусбеков, «Эне»;
б) Бөкөнбаев, «Апаке»; г) Ж.Турусбеков, «Энем».

4. А.Осмоновдун «Толубай сынчы» поэмасында Толубай өз айтканын эмне менен далилдеди?

- а) Элди үндөп ханга каршы көтөрөт.
б) Хандын жылкыларынан мыкты тулпарды таап берет.
в) Кармыш кулдун жаман чаарын тулпар кылып таптайт.
г) Чыныгы тулпарды таап берет.

ТЕСТТЕРДИН ЭКИНЧИ ТИБИ:

Туура жооп берүүгө ылайыкташтырылган тесттер

А) Ырасоонун тууралыгын аныктоону талап кылган тесттер

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Зат, сын жана сан атоочтордун ордуна колдонулган сөздөр ... деп аталат. Бош орундуку толтуруп, аныктаманын тууралыгын текшергиле.

- а) зат атооч; б) сын атооч; в) сан атооч; г) ат атооч

2. Макалдын маанисин түшүнүп, түшүндүрмөсүндөгү көп чекиттин ордун тууралап толтургула. «Эринчээкке эшик – **арт**». Мында **арт** сөзү ... маанисинде колдонулду.

- а) жүктө; б) арка жак; в) ашуу, бел; г) алыс, ыраак.

4. Тике сөздү толуктагыла. «Тил, – деп айткан К.Марс, – ойдун
5. тикеден-тике ...».

а) мааниси; б) чындыгы; в) көрүнүшү; г) куралы.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1.Таяныч сөздөрдү пайдалануу менен, аңгеменин мүнөздөмөсүн тактагыла. *Аңгеме – көлөмү ..., каармандары – ..., адам турмушунун ... эпизодун көркөм чагылдырган адабий жанр.*

а) аз, көп, бир; б) чоң, аз, бир;
в) чакан, аз, бир; г) чоң, көп, кенен.

2. Таяныч сөздөрдү пайдалануу менен, көркөм чыгарманын сюжетинин мүнөздөмөсүн такта: адабий чыгарманын сюжетин ..., окуянын башталышы, өнүгүшү, ... чечилиши жана ... түзөт.

а) эпилог, пролог, чиелениши; б) пролог, чиелениши, эпилог;
в) эпилог, чиелениши, пролог; г) пролог, эпилог, монолог.

3. Элдик оозеки адабияттын ичинен дидактикалык чыгармалар төмөндөгүлөр: ..., термелер, ... , ..., макал-лакаптар жана ... жаңылмачтар.

а) насыят ырлары, санаттар; б) насыят ырлары, дастандар, жомоктор;
в) тамсилдер, табышмактар; г) жомоктор, ырлар, драмалар.

Б) БОШ ОРУНДУ ТОЛУКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Заттардын кыймыл-аракетин жана ... түшүндүргөн сөздөр этиш деп аталат.

Көп чекиттин ордун толтуруп, аныктамадагы ырастоонун тууралыгын текшергиле.

а) өңү-түсүн; б) ал-абалын; в) турган ордун; г) эмне экендигин.

2. Тил байланыш-катнаштын гана куралы эмес, тил – элдин ... казынасы.

а) маданий; б) тарыхый; в) рухий; г) түбөлүктүү.

3. Фразеологизм сөзүн толуктагыла. «Кабагына ...».

а) булут түнөп; а) жылдыз жанып;
в) карыш түйүлүп; г) кар жаап.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Үзүндүдөгү көп чекиттердин ордуна кайсы сөз туура келерин белгилегиле.

*«Алтын менен ...,
Ширөөсүнөн бүткөндөй,
Асман менен ...,
Тирөөсүнөн бүткөндөй,
Айың менен ...,
Бир өзүнөн бүткөндөй» («Манас»)
а) күмүштүн, тооңдун, жылдыздын;
б) каухардын, жылдыздын, күнүңдүн;
в) күмүштүн, жериңдин, күнүңдүн;
г) күмүштүн, жылдыздын, күнүңдүн.*

2. «Биринчи жолу тилмеч болгонумда ... жашта элем. Ал үчүн ... эттин ээси да болгом (Ч. Айтматов, «Өзүм жөнүндө»).

а) 6, 1кг; б) 5, 1кг; в) 5, бир жилик; г) 6, бир жилик эт

3. «Ар дайым ... чыгарда ушул сүрөттү колума алам». (Ч. Айтматов, «Жамийла» повести)

а) жолго; б) сапарга; в) жумушка; г) командировкага.

4. Бул диалогдогу адамдын атын туура койсок, кайсы каармандын сөзүнө тиешелүү болот?

– Сүрөттү жакишы көрөсүңбү? – дедим.

– Ооба.

– Фамилияң ким?

– ...

а) Жапаров; б) Айтикеев; в) Касымов; г) Жолдошов.

Ал каарман кайсы чыгармада?

а) «Узак жол», М. Элебаев

б) «Мезгил учат», А. Токомбаев

в) «Көл жээгинде», К. Баялинов

г) «Атадан калган туяк», Ч.

Айтматов

5. «... уулу болуу – урмат, ... уулу болуу – кымбат». Макалдын маанисине карап көп чекиттин ордуна тиешелүү сөздөрдү кой:

а) улут, мекен; б) эл, ата; в) ата, эл; г) улут, эл.

ТЕСТТЕРДИН ҮЧҮНЧҮ ТИБИ:

МАЗМУНДУК ТУУРА УДААЛАШТЫКТЫ ТҮЗҮҮГӨ ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

ТЕХНОЛОГИЯЛЫК УДААЛАШТЫКТЫ АНЫКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Фонетикалык талдоо жүргүзүү тартибин белгиле.

- а) сөздү муунга бөл, муундун түрлөрүн аныкта;*
- б) үндүү, үнсүз тыбыштарды классификацияла;*
- в) сөздө канча тыбыш бар экендигин аныкта;*
- г) сөздү түзүүдө канча тамга катышканын аныкта. (г, в, б, а)*

2. Морфологиялык талдоо жүргүзүүнүн тартибин такта.

- а) сөз мүчөлөрүнүн түрлөрүн мүнөздө;*
- б) сөздү уңгу, мүчөгө ажырат;*
- в) сөз түркүмдөрүнө бөл;*
- г) сөздүн туунду, тубаса сөз экендигин аныкта. (г, б, а, в)*

3. Синтаксистик талдоо жүргүзүү тартибин тууралап белгиле.

- а) сүйлөмдүн түзүлүшүнө жараша мүнөздө;*
- б) сүйлөмдүн айтылыш маанисине жараша мүнөздө;*
- в) сүйлөмдү туура, так, көрктүү оку;*
- г) сүйлөмдү байланыштын түрүнө карата мүнөздө. (в, б, а, г)*

4. Текстке туура талдоо жүргүзүү тартибин белгиле.

- а) тексттеги кептин түрүн аныкта;*
- б) тексттин стилин аныкта;*
- в) текстти көрктүү окуп чыгып, мазмунун талда;*
- г) тексттин түзүлүшүн аныкта. (в, а, б, г)*

ОКУЯЛАРДЫН УДААЛАШТЫГЫН АНЫКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Элдик жөө жомоктордун жаралуу иретин белгиле.

- а) айбанаттар тууралуу жөө жомоктор;*
- б) кереметтүү, сыйкырдуу жөө жомоктор;*
- в) адабий жомоктор;*
- г) турмуштук жөө жомоктор. (б, а, г, в)*

2. «Чыпалак бала» жомогунун сюжетинин өнүгүшүн, жыйынтыкталышын белгиле.

- а) Чыпалак баланы карышкыр жутуп алышы;
- б) Чыпалак баланы төө жеп алышы;
- в) Чыпалак баланы абышка-кемпир багып алышы;
- г) Карышкыр адамга ит болуп калышы. (в, б, а, г)

3. Кыргыз адабиятындагы алгачкы чыккан китептердин хронологиялык тартибин белгиле.

- а) «Ажал ордуна» драмасы, Ж. Турусбеков;
- б) «Ажар» повести, К. Баялинов;
- в) «Кандуу жылдар», А. Токомбаев;
- г) «Эрксиз күндөрдө», С. Карачев. (г, б, а, в)

4. Ч.Айтматовдун чыгармаларынын жарыялануу жылдарын ирети менен белгиле.

- а) «Жамийла» повести;
- б) «Газетчи Дзюйю» аңгемеси;
- в) «Биринчи мугалим» повести;
- г) «Кыямат» романы. (б, а, в, г)

ТЕСТТЕРДИН ТӨРТҮНЧҮ ТИБИ

ОКУУЧУНУН ЛОГИКАЛЫК ОЙ ЖҮГҮРТҮҮСҮН ТЕКШЕРҮҮГӨ БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕР

**(СТРУКТУРАЛЫК АНАЛИТИКАЛЫК-ЛОГИКАЛЫК ТЕСТТЕР):
ЖАЛПЫДАН ЖЕКЕНИ БӨЛҮП АЛУУ МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР**

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Тексттин бирдиктеринен башкасын алып таштагыла.

- а) сүйлөм б) абзац в) микротема г) сөз

2. Бул сүйлөмдөрдүн ичинен мүнөзү боюнча башкачасы кайсы?

- а) 1991-жыл.
- б) Жайдын соңку күндөрү.
- в) Август айынын акыры
- г) Байчечекейлер жаңыдан ачылып келатыптыр. (г)

3. Үндүүлөрдүн жалпы белгилеринин ичинен ашыкчасын белгилегиле.

- а) а, аа, о, оо

- б) э, ээ, у, уу
в) ө, өө, ү, үү
г) и, ы (2)

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Адамдардын сапаттарынын ичинен Ч. Айтматовдун «Ак кеме» повестиндеги Орозкулдун мүнөзү кандай адамдын типтүү сапаты экендигин айырмалап көрсөткүлө.

- а) боорукер, күйүмдүү адам;
б) жоомарт, колу ачык адам;
в) кара мүртөз, тааш боор адам;
г) адамгерчиликтүү, сыйчыл адам. (в)

2. Чыгармалардын ичинен А. Осмоновдукунан башкаларын бөлүп көрсөткүлө.

- а) «Ай нурунда кышкы түн»; б) «Өзүмдү өзүм»;
в) «Зарыгам»; г) «Бөбөккө». (а, в)

3. Булардын ичинен адабий көркөм чыгарманын жанрынан башкасын таап көрсөткүлө.

- а) аңгеме; б) жомок; в) очерк; г) драма.

ОКШОШТУКТАРДЫ ЖЕ АЙЫРМАЧЫЛЫКТЫ БӨЛҮП КӨРСӨТҮҮ МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР (МАЗМУНДУК АНАЛИТИКАЛЫК-ЛОГИКАЛЫК ТЕСТТЕР)

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Бул сүйлөмдөрдүн мазмуну боюнча жалпы белгилеринин ичинен айырмалуусу кайсы?

- а) Сенин атың ким? б) Кайсы мектепте окуйсуң?
в) Мектебиңер кайсы жерде? г) Мен кызыктуу фильм көрдүм. (г)

2. Сүйлөмдөрдөгү буюмдардын ичинен сеники эмесин бөлүп көрсөткүлө.

- а) Бул менин китебим; б) Тиги күндөлүк Асандыкы;
в) Бул дептер да меники; г) Мына бул калем сап дагы менин калем сабым. (б)

3. Сырттан кабыл алынган сөздөрдүн ичинен тыбыштык жагынан өзгөртүлүп кабыл алынган сөздөр кайсылар?

- а) бөлкө, панар, соко; б) аттестат, тонна, центнер;
в) гараж, дуб, актив, доклад; г) көлөч, бөтөлкө. (а, г)

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. «Манас» эпосундагы Манастын тулпарларынан башкалары кайсы?

а) Сарала б) Аккула в) Айманбоз г) Телтору (а,г)

2.Жусуп Баласагындын «Кутадгу билиг» поэмасынын каармандарынан башкасын белгиле.

а) Айтолду б) Акдилмиш в) Күнчыкты г) Ай хан (г)

3. Төмөндөгү каармандардын ичинен бир чыгарманыкынан башкасы кайсы?

а) Каранар; б) Абуталип; в) Казанкап; г) Сейде. (г)

СИЗДЕРГЕ-ИЙГИЛИК КААЛАЙМ !